Socialutskottets betänkande 1984/85:22

om anslag till omsorg om äldre och handikappade (prop. 1984/85:100 bil. 7 delvis)

I betänkandet behandlas regeringens i prop. 1984/85:100 bil. 7 (socialdepartementet) framlagda förslag om anslag för budgetåret 1985/86 under avsnitt G. Omsorg om äldre och handikappade jämte motioner.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i betänkandet regeringens förslag till statsbudget i vad avser medelsanvisningen till omsorg om äldre och handikappade (avsnitt G). Utskottets m-ledamöter reserverar sig mot medelsanvisningen såvitt avser bidrag till färdtjänst (anslaget G 2) och bidrag till driften av särskolor m. m. (anslaget G 3).

Utskottet behandlar i anslutning till budgetpropositionen i aktuell del ett stort antal motionsyrkanden om äldre- och handikappomsorgens innehåll. Utskottet avstyrker samtliga motioner. I en gemensam reservation behandlar m-, c- och fp-ledamöterna frågan om statsbidrag till kommunala ålderdomshem. Utskottets m-ledamöter reserverar sig vidare beträffande frågor om utbildning av hemvårdens personal, den enskildes ställning inom äldreomsorgen m. m. och fristående vårdalternativ. Utskottets c-ledamöter reserverar sig såvitt avser omsorgen om äldre invandrare och gemensamt med utskottets ordförande (fp) beträffande anhörigvårdarnas situation. Utskottets vpk-ledamot reserverar sig såvitt avser hemtjänsttaxor och färdtjänst samt avger ett särskilt yttrande såvitt avser små handikappgruppers förhållanden.

FEMTE HUVUDTITELN

Proposition 1984/85:100 bil. 7

Regeringen har under punkterna G 1–G 10 (s. 130–151) föreslagit

(G 1) att riksdagen till Bidrag till social hemhjälp för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 662 000 000 kr.,

(G 2) att riksdagen till Bidrag till färdtjänst för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 360 000 000 kr.,

(G 3) att riksdagen till Bidrag till driften av särskolor m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 488 639 000 kr.,

(G 4) att riksdagen till Kostnader för viss utbildning av handikappade m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 26 132 000 kr.,

(G 5) att riksdagen till Ersättning till televerket för texttelefoner för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 20 180 000 kr.,

(G 6) att riksdagen till Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 32 084 000 kr.,

(G 7) att riksdagen till Kostnader för viss verksamhet för synskadade och döva för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 19 133 000 kr.,

(G 8) att riksdagen till Statens hundskola för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 200 000 kr.,

(G 9) att riksdagen till Statens handikappråd för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 923 000 kr.,

(G 10) att riksdagen till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 43 000 000 kr.

Motioner

I motion 1984/85:299 av Elis Andersson m. fl. (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag att regler utarbetas så att handikappade som har texttelefon kan använda den på samma villkor som andra använder en vanlig telefon.

I motion 1984/85:384 av Elis Andersson m. fl. (c) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär att minst en förmedlingscentral för texttelefon måste hålla öppet dygnet runt,

2. att riksdagen hos regeringen begär att televerket övertar finansieringen av texttelefonverksamheten när anslaget via statsbudgeten går ut 1985.

I motion 1984/85:431 av Inga Lantz m. fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning av små handikappgruppers förhållanden, varvid berörda handikapporganisationer bör ges möjlighet till deltagande i utredningsarbetet i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen uttalar sig för att vid utredningsarbetet om små handikappgruppers förhållanden särskilt bör beaktas

a) nödvändigheten av att höja kunskapsnivån om de berörda handikappgruppernas förhållanden hos olika myndigheter,

b) att uppnå en likvärdig behandling hos olika myndigheter och i olika delar av landet,

c) att studera och föreslå åtgärder med anledning av förekommande diskriminerande och inhumana bestämmelser och praxis,

d) att vid behov utarbeta förslag till allmänna rekommendationer för behandling och rehabilitering,

e) att utarbeta förslag för att förbättra de berörda gruppernas sociala och ekonomiska situation,

f) att utarbeta förslag till ekonomiskt stöd till de små handikapporganisationerna i syfte att trygga deras arbete.

I motion 1984/85:665 av Elis Andersson (c) och Bengt Kindbom (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar att uttala sig för att den kontinuerliga utbyggnaden inom handikappområdet skall fullföljas,

2. att riksdagen beslutar att vid utbyggnad inom handikappområdet särskilt beaktas astmatikers/allergikers situation.

I motion 1984/85:858 av Stina Gustavsson (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående lokal skolutveckling inom särskolan.

I motion 1984/85:861 av Margareta Persson m. fl. (s) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen anhåller om en kartläggning av de cp-skadades situation i Sverige.

2. att riksdagen hos regeringen anhåller om riktlinjer för kommunernas uppsökande verksamhet för att cp-skadade skall kunna erbjudas service från socialtjänsten,

3. att riksdagen uttalar sig för överläggningar mellan staten, Landstingsförbundet och Kommunförbundet med syfte att få till stånd en samordnad habilitering för cp-skadade över 20 år.

I motion 1984/85:998 av Olle Aulin (m) hemställs, såvitt här är i fråga (del av yrkandet), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrad utbildning för hemvårdens personal.

I motion 1984/85:999 av Lennart Bladh m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av åtgärder för att förbättra de hörselskadades möjligheter till kommunikation via texttelefon.

I motion 1984/85:1001 av Ulla Johansson m. fl. (s) hemställs att riksdagen uttalar att de medel som i budgeten avsatts för lokalt utvecklingsarbete på lågstadiet även skall komma särskolan till del.

I motion 1984/85:1002 av Ella Johnsson m. fl. (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om kravet på ett finansieringsförslag som minskar den ekonomiska styrningen av den kommunala äldreomsorgen.

I motion 1984/85:1006 av Gunnar Olsson (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nödvändigheten av förslag för att förbättra allergikernas situation i samhället.

I motion 1984/85:1007 av Margareta Persson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen

anförts om möjlighet för allergiker, som måste sanera sitt hem, att få bosättningslån.

I motion 1984/85:1290 av Bengt Lindqvist (s) hemställs att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen sagts om behovet av ett bättre kunskapsunderlag om situationen för vissa handikappgrupper.

I motion 1984/85:1764 av Ingvar Björk (s) och Börje Nilsson (s) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om att statsbidragen till hemtjänst och färdtjänst blir förknippade med vissa villkor i syfte att utjämna de stora ekonomiska skillnaderna i kommunernas taxesättning.

I motion 1984/85:1769 av Elisabeth Fleetwood (m) och Erik Olsson (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att televerket bör beakta de i motionen anförda synpunkterna på den enskildes kostnader för textförmedlade telefonsamtal.

I motion 1984/85:1778 av Gunnel Jonäng (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att på olika sätt förbättra anhörigvårdarnas situation.

I motion 1984/85:1784 av Börje Nilsson (s) och Ingvar Björk (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en kartläggning av funktionshindrade ungdomars behov av kompletterande samhällsåtgärder.

I motion 1984/85:2191 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 3), att riksdagen hos regeringen begär förslag till reformerat statsbidrag för äldreomsorgen på sätt som i motionen anförts.

I motion 1984/85:2306 av Karin Andersson m. fl. (c) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 3), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äldre invandrares situation och om behovet av särskild statistikbearbetning för att kartlägga behov inom olika invandrargrupper.

I motion 1984/85:2448 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkandena 1 och 2),

1. att riksdagen vid behandlingen av proposition 1984/85:100, bil. 7, beslutar att för budgetåret 1985/86 under anslaget G 2. Bidrag till färdtjänst anvisa 180 000 000 kr.,

2. att riksdagen vid behandlingen av proposition 1984/85:100, bil. 7, beslutar att för budgetåret 1985/86 under anslaget G 3. Bidrag till driften av särskolor m. m. anvisa 244 320 000 kr.

I motion 1984/85:2451 av Pär Granstedt m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar hemställa hos regeringen om initiativ i syfte att nå fram till en ordning där färdtjänstbiljetter kan utnyttjas också vid resor utanför den egna kommunen eller det egna landstingsområdet.

I motion 1984/85:2454 av Göte Jonsson (m) och förste vice talman Ingegerd Troedsson (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag i enlighet med vad som i motionen anförts om åtgärder för att öka valfriheten inom äldre- och handikappvården.

I motion 1984/85:2462 av Karin Söder (c) och Pär Granstedt (c) hemställs att riksdagen beslutar hos regeringen begära att åtgärder snarast vidtas för att förbättra de dövblindas situation i enlighet med vad i motionen anförts om tolkservice, utbildning, sysselsättning och utbildningskonsulenter.

I motion 1984/85:2794 av Gunnel Jonäng (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att hemtjänstpersonal får utbildning om hörselapparaters handhavande.

I motion 1984/85:2815 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkandena 1–4),

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som förmår kommuner och landsting att leva upp till lagstiftarens intentioner i HSL och SoL för att stärka den enskilda människans ställning i förhållande till sociala myndigheter,

2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn över utbildning m. m. av hemvårdspersonal för att bättre anpassa utbildningen till dagens behov och krav,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statsbidraget skall utformas så att det inte styr kommunernas val mellan ålderdomshem och servicehus,

4. att riksdagen uttalar vad i motionen anförts beträffande behovet av väl fungerande enheter inom akutsjukvården.

Utskottet

I anslutning till anslag för omsorg om äldre och handikappade behandlar utskottet ett stort antal motionsyrkanden rörande olika insatser inom äldre- och handikappomsorgen. De olika förslagen tas i det följande upp under särskilda sakrubriker.

Utbildning av hemvårdens personal

I *motion 1984/85:998 (delvis) av Olle Aulin (m)* och i *motion 1984/85:2815 (yrkande 2) av Ulf Adelsohn m. fl. (m)* hemställs om en förbättrad utbildning av hemvårdspersonalen. Motionärerna anför bl. a. att hemvårdspersonalen ofta består av mycket unga människor som kan ha svårt för att sätta sig in i de äldres situation. Det är viktigt, framhåller motionärerna, att handikappade och äldre som är beroende av hemhjälp inte förödmjukas eller trakasseras. Motionärerna anför vidare att det på vissa håll förekommer täta personalbyten, som bl. a. motiveras av att alla i vårdlaget skall arbeta hos alla

hemtjänstbrukare. Sådana rutiner är inhumana och visar på behovet av utbildning för nya rutiner, anser motionärerna.

I *motion 1984/85:2794 av Gunnel Jonäng (c)* hemställs om en enklare utbildning bland hemtjänstpersonal om handhavande av hörselapparater.

Av bestämmelserna i 19–21 §§ socialtjänstlagen (1980:620) följer att socialnämnden skall verka för att äldre och handikappade får det stöd och den hjälp som behövs för att de skall kunna leva och bo självständigt. Detta innebär bl. a. att de skall kunna få en differentierad service i hemmet. Verksamheten skall enligt 1 § samma lag bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

Socialstyrelsen har år 1983 publicerat ett underlag för utbildningsplanering beträffande bl. a. omsorger om äldre och handikappade i rapporten Från socialvård till socialtjänst (Socialstyrelsen redovisar 1983:10). I rapporten framhålls att de ökade kraven på hemhjälpspersonalen medför ett behov av bättre utbildning. Det anges särskilt att det krävs att personalen känner till vilka olika hjälpmedel som finns och att personalen ser till att de används på rätt sätt.

Enligt vad utskottet inhämtat har socialstyrelsen påbörjat en kartläggning av kommunernas utbildningsinsatser. En enkät har sänts ut till alla kommuner. Enkäten, som skall redovisas under våren 1985, skall utgöra underlag för socialstyrelsens fortsatta arbete med utarbetandet av allmänna råd i fråga om hemtjänstpersonalens arbetsuppgifter, kompetens och utbildning. Dessa allmänna råd avses färdigställas våren 1986.

I en nyligen framlagd proposition (1984/85:142) om förbättrade boendeförhållanden för gamla, handikappade och långvarigt sjuka anges bl. a. vissa riktlinjer för en regeringens arbetsgrupp, som överväger vissa frågor om äldres och handikappades boende. Det anförs bl. a. att utvecklingen mot öppna vårdformer medför behov av utbildning, och att kompetenskrav för nya verksamheter behöver formuleras och omsättas i grundutbildning och vidareutbildning för olika personalgrupper (prop. s. 41). Propositionen behandlas f. n. i bostadsutskottet.

En viktig utgångspunkt för den sociala hemtjänsten måste vara respekten för människors självbestämmanderätt och integritet. En klient kan visserligen böra uppmuntras att själv utföra sådana sysslor som han klarar av, men detta får självfallet inte övergå i att personalen övertar den enskildes rätt att själv bestämma när och hur han skall göra något. Över huvud taget krävs hos personalen en lyhördhet och respekt för klientens önskemål och behov och en positiv inställning till arbetet med att hjälpa människor som på grund av ålderdom, sjukdom eller handikapp inte kan klara sig själva.

För detta många gånger svåra arbete krävs utbildning, såväl vad gäller de praktiska göromålen som beträffande personalens attityder till klienterna och deras behov. Bland de praktiska göromålen bör självklart ingå kunskap om olika hjälpmedel, såsom t. ex. hörapparater och deras skötsel. Lika angeläget är att den ofta unga personalen lär sig visa respekt och förståelse

för de äldre.

Utskottet vill starkt understryka angelägenheten av att ubildningsfrågorna uppmärksammas i det fortsatta arbetet med att utveckla och förnya den sociala hemhjälpen. Som framgått av det anförda har emellertid socialstyrelsen nyligen inlett en kartläggning av kommunernas utbildningsinsatser. Detta arbete kommer bl. a. att läggas till grund för utarbetande av allmänna råd på området.

Motionerna 1984/85:998 (m) i här aktuell del, 1984/85:2794 (c) och 1984/85:2815 (m) yrkande 2 bör med hänsyn till det anförda inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida och avstyrks.

Statsbidrag till kommunala ålderdomshem

I budgetpropositionen (s. 135) föreslås 1 662 milj. kr. under anslaget G 1 Bidrag till social hemhjälp. Från anslaget betalas statsbidrag till kommunernas kostnader för social hemhjälp åt äldre, handikappade och barnfamiljer. Statsbidraget består av två delar. Det är dels en prestationsrelaterad del i form av ett bidrag av 30 000 kr. för varje årsarbetare inom den sociala hemhjälpen, dels ett schablonbidrag av lägst 250 kr. och högst 350 kr. per person i gruppen ålders- och förtidspensionärer. Enligt reglerna för bidraget måste hemhjälpen avse personer som har egen bostad. Det innebär att bidrag per årsarbetare inte utgår för personal vid sådana servicehus med helinackordering som motsvarar de tidigare ålderdomshemmen. Schablonbidraget påverkas dock inte.

I samband med beslutet om nya regler för statsbidrag till social hemhjälp begärde riksdagen enligt socialutskottets (SoU 1983/84:12) hemställan, att regeringen skyndsamt skulle redovisa sina överväganden beträffande ålderdomshemmens finansiering i syfte att minska den ekonomiska styrningen av den kommunala äldreomsorgen. I budgetpropositionen (s. 133) anmäler socialministern sitt ställningstagande i frågan. Han anför härvid att äldreberedningen (S 1981:01), som har berett frågan, har avstyrkt att statsbidrag införs till ålderdomshemmen, eftersom detta skulle kunna verka hämmande på förändringstakten i fråga om ålderdomshemsboendet. Enligt äldreberedningen skulle totalkostnaderna för statsbidrag öka med 500–600 milj. kr. om året vid införande av driftstöd till ålderdomshemmen på i övrigt oförändrade statsbidragsvillkor. Socialministern anför att han är enig med äldreberedningen om att det inte bör införas något driftstöd till ålderdomshemmen, eftersom detta skulle bidra till att bromsa det förändringsarbete som nu är i gång. Han understryker samtidigt angelägenheten av att det finansiella stöd som utgår till ombyggnad av ålderdomshemmen används så att det ger möjlighet till flexibilitet, och konstaterar att statsbidrag till social hemhjälp utgår efter genomförd ombyggnad. Socialministern erinrar vidare om att schablonbidraget per person i gruppen ålders- och förtidspensionärer representerar ca 35 % av bidraget. Schablonbidraget infördes för att låta

kommunerna själva bestämma inriktningen av insatserna. Konstruktionen utgår från uppfattningen att kommunerna själva bäst bedömer hur en bra omsorg skall ordnas och utvecklas efter lokala förhållanden. Socialministern betonar att det självständiga boendet inte får utvecklas på bekostnad av dem, som alltjämt bor i ålderdomshem. Statsbidraget till social hemhjälp kan anlitas av kommunerna även för insatser inom ålderdomshemmen så länge dessa är kvar. Den ekonomiska styrningen av äldreomsorgen har härigenom minskat väsentligt, framhåller socialministern.

I *motion 1984/85:1002 av Ella Johnsson m. fl. (c)*, i *motion 1984/85:2191 (yrkande 3) av Bengt Westerberg m. fl. (fp)* och i *motion 1984/85:2815 (yrkande 3) av Ulf Adelsohn m. fl. (m)* kritiseras det angivna statsbidragssystemet. Enligt motionärerna bör statsbidrag utgå på grundval av all personal inom äldreomsorgen, så att ålderdomshemmen kan få finnas kvar för dem som behöver sådan service som dessa ger.

Vid socialtjänstens tillkomst förutsattes att utbudet av service i servicehus skall variera med hänsyn till de boendes individuella behov och att servicehus skall kunna avse olika former av boende med gemensam service (SoU 1979/80:44 s. 36).

Enligt utskottets mening bör man sträva efter att inom ett servicehus kunna erbjuda olika omsorgsnivåer alltefter de boendes individuella behov och önskemål. Härigenom kan de äldre bo kvar inom ett och samma servicehus och där få en ökad grad av omsorg när så behövs. Servicehusen bör på sikt kunna tillhandahålla en sådan omsorg att de utgör ett lämpligt vårdalternativ mellan å ena sidan eget boende och å andra sidan långtidsjukvården. Övergångsvis måste man dock räkna med att det fortfarande kommer att behövas anläggningar inom äldreomsorgen där helinackordering och tillsyn kan ges på ungefär samma sätt som på ålderdomshemmen.

Som anförs i propositionen är det vidare inget som hindrar att kommunerna använder statsbidraget till social hemhjälp till insatser för att göra ålderdomshemmen bra så länge de finns kvar. Kommunerna har härigenom en betydande frihet att alltefter det lokala behovet erbjuda en god och varierad vård för de äldre. Den ekonomiska styrningen av äldreomsorgen har minskat väsentligt genom möjligheten för kommunerna att anlita statsbidraget även för ålderdomshemmen.

Utskottet är med hänsyn till det anförda inte berett att förorda någon ändring i nuvarande statsbidragsregler för social hemhjälp i syfte att öka det ekonomiska stödet till ålderdomshemmen. Utskottet avstyrker därför motionerna 1984/85:1002 (c), 1984/85:2191 (fp) yrkande 3 och 1984/85:2815 (m) yrkande 3.

Utskottet har inte något att erinra mot medelsanvisningen, såvitt avser anslaget G 1 Bidrag till social hemhjälp.

Den enskildes ställning inom äldreomsorgen m. m.

I *motion 1984/85:2815 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som förmår kommuner och landsting att leva upp till lagstiftarens intentioner i hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen för att stärka den enskilda människans ställning i förhållande till sociala myndigheter *(yrkande 1)* samt att riksdagen uttalar vad i motionen anförts beträffande behovet av väl fungerande enheter inom akutsjukvården *(yrkande 4)*. Motionärerna anför bl. a. att det är nödvändigt att på olika sätt stärka medvetenheten om de äldres rättigheter och behov. Medbestämmande och inflytande bör vara självklara begrepp, anser motionärerna. Motionärerna framhåller vidare vikten av att de äldre får tillgång till en god och snabb akutvård. En utbyggd hemsjukvård i kombination med en god akutvård minskar behovet av långvård, anför motionärerna.

Utskottet har tidigare ingående behandlat frågor om äldres levnads- och boendeförhållanden, senast år 1984 i det av riksdagen godkända betänkandet SoU 1983/84:14. Utskottet har därvid påtalat det angelägna i att omsorgen om äldre människor kan anpassas till individuella behov och värdet av en väl utvecklad samverkan mellan olika berörda huvudmän så att en individuell prövning av insatser verkligen kan göras. Utskottet har understrukit vikten av kraftfulla insatser för att åstadkomma en bättre samordning och snabbare utveckling av insatserna inom äldreomsorgen. Vägledande bör vara att de äldre själva skall kunna bestämma hur de vill leva sitt liv och välja vilken form av hjälp de vill ha från samhällets sida. De måste få ett reellt inflytande över sin situation. Utskottet har även erinrat om att äldreomsorgen har utvecklats till en mångskiftande serviceinriktad socialtjänst. På flera håll i landet har vårdplaneringsgrupper bildats, där t. ex. sjukvårdspersonal och hemhjälpspersonal ingår i syfte att samordna insatserna inom äldreomsorgen. Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) redovisar i sin rapport Sjukvård i hemmet (nr 155 1983) att en stark utveckling av landstingens hemsjukvård pågår. Hemsjukvården utförs av medicinsk personal i samarbete med kommunens hemtjänstpersonal.

Den parlamentariskt sammansatta *äldreberedningen* (S 1981:01) skall i juni 1985 presentera riktlinjer för den framtida inriktningen av samhällets insatser för de äldre. Beredningen har i sitt idéprogram, om livet som äldre, i oktober 1984 i samarbete med demokratiberedningen (C 1983:03) publicerat rapporten Vi vet själva bäst. Om äldre människors inflytande och delaktighet i samhälle och omsorg. I februari 1985 presenterade äldreberedningen ytterligare en delrapport (SOU 1985:3) Leva som äldre. Tolv intervjuer med forskare, författare, politiker m. fl.

Utskottet konstaterar att det när det gäller inriktningen av äldreomsorgen råder en bred politisk enighet. Äldre människor skall få möjlighet att leva och bo självständigt och ha en aktiv och meningsfull tillvaro med andra. De som behöver stöd och hjälp skall få den service de behöver. Utgångspunkten

för stödinsatserna måste vara respekt för de äldres integritet och självbestämmande i enlighet med socialtjänstlagens inledande målstadgande. För att uppnå detta är det, som socialutskottet anfört i ett tidigare avsnitt (utbildning av hemtjänstpersonal), viktigt att hos personalen skapas positiva attityder gentemot de äldre. För den enskilde vårdtagaren är bemötandet från den närmaste personalen ofta av avgörande betydelse för hur man upplever vårdens kvalitet. Utskottet vill ånyo understryka vikten av utbildningsinsatser och andra insatser för att stärka medvetenheten om de äldres rättigheter och behov. De äldre måste även få ett reellt inflytande över sin situation i den miljö de vistas. Hur man skall åstadkomma detta övervägs såväl av socialstyrelsen som i den parlamentariskt tillsatta äldreberedningen. De äldres inflytande och delaktighet i samhället i stort måste också ökas. I detta sammanhang är folkrörelserna mycket viktiga. Pensionärsorganisationerna och pensionärsråden gör en stor insats när det gäller att påverka utvecklingen. Utskottet konstaterar att äldreberedningens arbete bl. a. är inriktat på frågor om att stärka de äldres inflytande och delaktighet i samhälle och omsorg. Det bör därför finnas goda förutsättningar att få fram förslag till lämpliga åtgärder som kan stärka de äldres ställning i enlighet med vad som anförs i motion 1984/85:2815 (m). Utskottet anser därför inte att motionen påkallar någon riksdagens åtgärd i här aktuell del (yrkande 1).

Som utskottet tidigare anfört skall äldreomsorgen bjuda ett differentierat utbud av insatser. Servicehus som kan erbjuda olika omsorgsnivåer har redan nämnts. Det är också angeläget att hemsjukvården byggs ut och utvecklas. Hemsjukvården utförs enligt Spri i allt högre grad av medicinsk personal i samarbete med kommunens hemtjänst. Genom Spri sker ett fortlöpande utvecklingsarbete. Socialstyrelsen har i skriften Från socialvård till socialtjänst framhållit bl. a. att samarbetet mellan socialtjänsten och sjukvården bör förstärkas och utvecklas. I detta sammanhang måste, såsom anförs i motionen, även de äldres behov av en god och snabb akutvård uppmärksammas. Tillgången till akutvård är en betydelsefull del av omsorgerna om de äldre. Det krävs både hemtjänst, hemsjukvård och vid behov tillgång till akutvård för att äldre skall kunna ha ett självständigt boende med bibehållen trygghet. Sambandet mellan hemsjukvården och akutsjukvården måste sålunda uppmärksammas och utvecklas.

I detta sammanhang kan vidare nämnas att det inom ramen för ett projekt rörande samordnad service och vård för äldre och långtidssjuka (SOSVÄL) pågår ett utvecklingsarbete för den samlade sociala och medicinska äldreomsorgen i socialstyrelsens regi. Arbetet syftar bl. a. till att ge huvudmännen planeringsunderlag som stimulerar till samarbete och samordning. Utskottet har inhämtat att socialstyrelsen avser att publicera resultatet av arbetet i serien allmänna råd våren 1986.

På flera håll i landet har vidare vårdplaneringsgrupper bildats i syfte att samordna insatserna från socialtjänst och sjukvård inom äldreomsorgen. Detta är en positiv utveckling, som bör leda till ett förbättrat samband även

mellan de olika typerna av sjukvårdsinsatser. Utskottet vill även hänvisa till äldreberedningens uppdrag att behandla frågor om övergripande prioritering och samordning av samhällets insatser för de äldre. Den närmare utformningen och organisationen av vårdinsatserna ankommer det på resp. huvudman att besluta om.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda även yrkande 4 i motionen (m).

Fristående vårdalternativ

I *motion 1984/85:2454 av Göte Jonsson (m) och förste vice talman Ingegerd Troedsson (m)* begärs förslag till en lagstiftning enligt vilken kommunerna åläggs att pröva även andra alternativ än med kommunalt huvudmannaskap när det gäller service och vård på det sociala området. Motionärerna framhåller bl. a. att kommunerna bör åläggas att, på motsvarande sätt som enligt den statliga upphandlingsförordningen, alltid pröva om verksamheten kan bedrivas bättre och effektivare i samarbete med eller av annan huvudman samt att kommunerna inte bör ha rätt att gynna egen verksamhet om det visar sig att annan kan tillhandahålla servicen och vården bättre och billigare.

Ett liknande yrkande behandlades och avstyrktes av utskottet i dess av riksdagen godkända betänkande SoU 1983/84:1. Utskottet erinrade om att gällande lagstiftning lämnar ett betydande utrymme för enskilda insatser av olika slag på det sociala vårdområdet. Socialutskottet anförde vidare bl. a. (s. 41):

Det är givetvis i dagens ekonomiska klimat angeläget att den enskilde skall kunna erbjudas en så bra vård och service som möjligt till en rimlig kostnad för samhället. I vilka former och genom vilken vårdhuvudman vård skall erbjudas måste emellertid avgöras av de för vården ytterst ansvariga kommunala huvudmännen. Därtill kommer att uppfattningarna ofta kan gå starkt i sär när det gäller vad som skall anses vara en god vård och därmed även när det gäller bedömningen av vad som är skälig kostnad. En reell valfrihet för den enskilde mellan olika vårdalternativ förutsätter dessutom en viss överkapacitet på vårdplatser, vilket ter sig tämligen orealistiskt i dagens ekonomiska situation.

Som riksdagen tidigare framhållit bör vidare starka skäl föreligga för att införa regleringar som innebär ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Utskottet anser inte att sådana skäl föreligger i nu aktuellt hänseende. Det kan dessutom erinras om att principerna för den kommunala upphandlingen i stor utsträckning överensstämmer med vad som gäller inom den statliga sektorn.

Utskottet har inte ändrat sin bedömning i denna fråga och avstyrker därför motion 1984/85:2454 (m).

Omsorgen om äldre invandrare

I *motion 1984/85:2306 (yrkande 3) av Karin Andersson m. fl. (c)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äldre invandrares situation och om behovet av särskild statistikbearbetning för att kartlägga behov inom olika invandrargrupper. Enligt motionärerna behövs särskilda bearbetningar av befintlig statistik för att få uppgifter om antalet äldre i olika språkgrupper. Motionärerna framhåller vidare att behovet av tvåspråkig personal är speciellt stort när det gäller äldre invandrare.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om invandrarna och äldreomsorgen (se SoU 1979/80:44 s. 52, 1982/83:23 s. 8 och 1983/84:14 s. 10). I betänkande SoU 1983/84:14 lämnade utskottet en ingående redogörelse för olika projekt och utredningsarbeten som pågick på området. Utskottet får hänvisa till redogörelsen i nämnda betänkande.

Efter utskottets senaste behandling av frågan om omsorger för äldre invandrare har invandrarpolitiska kommittén lagt sitt slutbetänkande (SOU 1984:58) Invandrar- och minoritetspolitiken. Betänkandet innehåller ett fylligt avsnitt om äldreomsorgen. Kommittén anför bl. a. (s. 157):

För att förbereda sig inför kommande behov inom äldreomsorgen är det viktigt att kommunerna inventerar invandrarnas ålderssammansättning. Det system med befolkningsregister och utförlig statistik som finns gör det möjligt att ta fram uppgifter för kommuner och även för mindre områden. Alla kommuner får årligen vissa befolkningsstatistiska tabeller från SCB. En av dessa tabeller avser utländska medborgare, vilken dock är missvisande som mått på antalet äldre invandrare. Planeringen bör i stället utgå från den statistik för utrikes födda som SCB framställer och som kan erhållas med fördelning på ålder och födelseland. Denna statistik ger en god belysning av antalet invandrare av första generationen. Vill man ytterligare fördjupa sin analys och ta reda på de enskilda personerna kan uppgifter erhållas från länsstyrelsens register. Den statistik som kan tas fram är bara en allmän ram för en första orientering. Det är naturligtvis inte enbart egenskapen att vara född i ett annat land som gör att den äldre invandraren kan ha speciella behov som samhället bör söka tillgodose. Det utslagsgivande är i stället om den äldre har ett annat språk och i vissa fall annorlunda kulturella sedvänjor. Sådana uppgifter kan troligen endast fås genom uppsökande verksamhet.

Kommittén anför vidare att det är viktigt att personer som talar samma språk får bo tillsammans och får service av tvåspråkig personal.

Kommitténs betänkande har remissbehandlats och bereds för närvarande i regeringskansliet. En proposition om invandrarpolitiken har aviserats till maj 1985.

Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om det arbete rörande invandrarna och hälso- och sjukvården som bedrivits inom ramen för HS 90-projektet. I proposition 1984/85:181 om utvecklingslinjer för hälso- och sjukvården m. m. anför statsrådet Sigurdsen bl. a. (s. 87) att tillgång till flerspråkig och kulturkompetent personal många gånger är en förutsättning för att invandrare på lika villkor skall få del av vården. Hon anser att det bör

ankomma på socialstyrelsen att ha huvudansvaret för den centrala bevakningen av invandrarnas hälsofrågor och ta fram kunskapsunderlag och handlingsprogram till vägledning för huvudmännen. I propositionen erinras vidare om att UHÄ 1983 fått i uppdrag att utreda hur tillgången på tvåspråkig personal med högskoleutbildning skall kunna ökas. UHÄ skall redovisa sitt uppdrag under året.

Tillgången till sådan statistik som motionärerna efterlyser har numera förbättrats. Från SCB kan således erhållas kommunvisa statistiska uppgifter på utrikes födda personer efter kön, ålder och födelseland. Utskottet anser inte att det för närvarande finns behov av något riksdagens uttalande i denna fråga.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att det finns flerspråkig personal inom äldreomsorgen. För att kunna bryta social isolering måste dessutom någon av personalen behärska det aktuella språket väl. Det ankommer i första hand på socialstyrelsen att uppmärksamma kommunerna på de krav som detta ställer för planeringen av äldreomsorgen. Frågan är emellertid väl uppmärksammad av såväl socialstyrelsen som statens invandrarverk, varför någon åtgärd av riksdagen inte är påkallad.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1984/85:2306 (c) yrkande 3.

Anhörigvårdarnas situation

I *motion 1984/85:1778 av Gunnel Jonäng (c)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att på olika sätt förbättra anhörigvårdarnas situation.

Anhörigvårdskommittén (S 1979:11) redovisade i betänkandet (SOU 1983:64) Ledighet för anhörigvård vissa förslag rörande anhörigvården. Kommittén föreslog bl. a. att det skulle införas en lagstadgad rätt till ledighet från förvärvsarbete för den arbetstagare som önskar vårda en sjuk eller handikappad anhörig i hemmet. Ledigheten skulle inte vara kopplad till någon rätt till ersättning från den allmänna försäkringen. Kommittén anför bl. a. att det direkta stödet till anhörigvårdarna bör kunna förbättras i olika avseenden, t. ex. genom anställningsförfarande, möjligheter till regelbunden avlösning samt utbildning och psykosocialt stöd.

Kommitténs betänkande har remissbehandlats och övervägs fortfarande inom regeringskansliet.

Landstingsförbundet och Svenska kommunalarbetareförbundet har träffat en rekommendationsöverenskommelse angående ersättnings- och anställningsvillkor för anhörig hemsjukvårdare.

I en Spri-rapport (nr 155) från år 1983 Sjukvård i hemmet – en uppföljningsstudie uppges att möjlighet till anställning föreligger i 18 län. I övriga län föreligger förslag om möjlighet till anställning eller pågår utredning om sådan möjlighet. Enligt rapporten förekommer avlösning för att ge närstående

möjlighet till avkoppling och ledighet i många former. I 15 län har utbildning av närstående genomförts och förekommer kontinuerligt. Utbildningen omfattar bl. a. kunskaper om lyftning och förflyttning, tekniska hjälpmedel, kost och psykologiska kunskaper.

Motionsyrkanden om ökat stöd till anhörigvårdare har tidigare behandlats av utskottet, senast i betänkande SoU 1982/83:23 (s. 10). Utskottet anförde där följande.

Utskottet anser att de anhörigas insatser bör tas till vara inom äldreomsorgen. Det är därför viktigt att den som vill hjälpa eller ta hand om en äldre anförvant får samhällets stöd för detta. Han eller hon måste få ersättning för sitt arbete och tillförsäkras samma sociala trygghet som andra. Anhörigas villighet att göra en insats får alltså inte tas till intäkt för ett minskat ansvarstagande från samhällets sida. Under dessa förutsättningar kan anhörigvården bidra till att skapa en mera varierad och individuellt anpassad äldreomsorg.

Utskottet vill med anledning av den nu aktuella motionen dessutom framhålla att hemtjänst och hemsjukvård i samverkan kan spela en betydelsefull roll genom att stödja och hjälpa anhörigvårdarna med avlösning och hjälpmedel. Utskottet noterar med tillfredsställelse att utbildning av anhörigvårdare förekommer på många håll. Det är viktigt att den som vårdar en anhörig inte isoleras och lämnas ensam med sitt många gånger tunga arbete.

Här kan vidare nämnas att liknande synpunkter även framförs i den nyligen framlagda propositionen 1984/85:181 om utvecklingslinjer för hälso- och sjukvården m. m. Statsrådet Sigurdsen tar där bl. a. upp anhörigvårdarnas behov av avlastning, tillgång till sjukvårdsmateriel och andra hjälpmedel m. m. Hon anför vidare bl. a. (prop. s. 76) att självklart skall anhörigas vilja att ställa upp och hjälpa till respekteras och tas till vara. Däremot strider det mot grundläggande solidaritets- och kvalitetskrav att i någon form påtvinga anhöriga betungande vårdinsatser.

Anhörigvårdskommitténs betänkande är som ovan nämnts fortfarande föremål för överväganden inom regeringskansliet. Något uttalande från riksdagens sida i här aktuella frågor kan inte anses påkallat. Utskottet avstyrker därför motion 1984/85:1778 (c).

Hemtjänsttaxor

I *motion 1984/85:1764 (delvis) av Ingvar Björk (s) och Börje Nilsson (s)* hemställer motionärerna, såvitt nu är i fråga, att statsbidraget till hemtjänst skall förknippas med villkor som förhindrar att taxorna varierar så stort mellan olika kommuner.

Enligt socialtjänstlagen får en kommun ta ut skäliga avgifter för bl. a. social hemhjälp enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgiften får inte överstiga kommunens självkostnad. Svenska kommunförbundet har rekommenderat landets kommuner en särskild avgiftstaxa för hemhjälp till

pensionärer. Taxan, som senast reviderats den 17 januari 1985, varierar beloppsmässigt i olika inkomstlägen mellan 0 och 660 kr. per månad, alltefter omsorgsnivå.

Frågan om utformning av taxor för social hemhjälp behandlades av utskottet föregående riksmöte i betänkandena SoU 1983/84:13 (s. 3) och SoU 1983/84:14 (s. 32). Utskottet framhöll därvid bl. a. att frågan om utformningen av taxor för social hemhjälp ligger inom ramen för den kommunala självstyrelsen och att kommunförbundet till vägledning för kommunerna utformat en allmän rekommendation om sådana avgiftstaxor. Enligt utskottets mening saknades det därför anledning för riksdagen att gå närmare in på innehållet i dessa.

Utskottet anser inte att det finns något skäl till ändrat ställningstagande i frågan. Utskottet vill dessutom erinra om att statens handikappråd sommaren 1985 skall redovisa en kartläggning av det ekonomiska stödet till handikappade, i vilken kartläggning även hemtjänsttaxorna kommer att redovisas.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 1984/85:1764 (s) i här aktuell del.

Färdtjänst

I budgetpropositionen (s. 136) föreslås 360 000 000 kr. under anslaget G 2 *Bidrag till färdtjänst.* Från anslaget betalas statsbidrag till landstingskommuner och kommuner för färdtjänst åt handikappade. Bidraget är 35 % av bruttodriftskostnaderna. Bidraget får dock inte öka med mer än ett belopp som står i visst förhållande till antalet personer som är 65 år och äldre samt utvecklingen av konsumentprisindex (den s. k. begränsningsregeln). Begränsningsregeln infördes fr. o. m. den 1 januari 1981 i syfte att begränsa ökningstakten för bidraget. Begränsningen avsågs i första hand ske hos kommuner som redan hade en väl utbyggd färdtjänstservice.

I *motion 1984/85:2448 av Nils Carlshamre m. fl. (m)* hemställs att riksdagen beslutar att för budgetåret 1985/86 under anslaget G 2 *Bidrag till färdtjänst* anvisa 180 000 000 kr. *(yrkande 1).* Motionärerna framhåller att volymökningen i kommuner och landsting år 1984 beräknas uppgå till 2 % och anför att det är oacceptabelt med en fortsatt ökning av den kommunala verksamheten i ett läge med högt budgetunderskott. För att den kommunala volymökningen skall upphöra är det enligt motionärerna nödvändigt att minska statsbidragen. Det ankommer i stället på kommuner och landsting att göra den omfördelning mellan olika verksamhetsområden som de anser nödvändig. Statsbidraget till färdtjänst bör enligt motionärerna halveras nu för att sedan helt avvecklas.

Vid föregående riksmöte avstyrkte socialutskottet en likalydande motion

och anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande SoU 1983/84:14 bl. a. följande (s. 27).:

Utskottet anser inte att förhållandena är sådana att en avveckling av den stimulans till utbyggd och förbättrad färdtjänst som statsbidraget till kommunerna utgör bör övervägas med anledning av vad som anförts i motion 1983/84:2239 (yrkande 1). Enligt utskottets mening får begränsningsregeln tills vidare vara tillräcklig som medel att begränsa ökningstakten av statsbidraget.

Det finns fortfarande stora skillnader mellan kommunerna i fråga om färdtjänstens utbyggnad. Enligt uppgift från socialstyrelsen ligger ett stort antal kommuner avsevärt under bidragstaket enligt begränsningsregeln. Utskottet vidhåller därför sin uppfattning att någon avveckling av statsbidraget till färdtjänsten inte bör övervägas. Utskottet tillstyrker således propositionens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion 1984/85:2448 (m) yrkande 1.

I *motion 1984/85:1764 (delvis) av Ingvar Björk (s) och Börje Nilsson (s)* begärs i här aktuell del av motionen att statsbidraget till färdtjänst blir förknippat med villkor som förhindrar olikheter i taxesättningen mellan kommunerna. Enligt motionärerna bör färdtjänstkostnaderna för den enskilde inte överstiga vad ett månadskort för kollektivtrafik kostar andra resenärer i kommunen.

Statens handikappråd skall före juli 1985 presentera en kartläggning av det ekonomiska stödet till handikappade. Kartläggningen omfattar även färdtjänsttaxorna.

Svenska kommunförbundet avser att ge ut en skrift med vägledning till kommunerna vad avser taxor för färdtjänsten. Skriften skall innehålla en redogörelse för olika taxesystem.

Efter vad utskottet inhämtat finns på flera håll i landet taxesystem med koppling till kostnaderna för lokaltrafikens månadskort. Den närmare utformningen varierar mellan olika kommuner. På några håll betalar resenären för de enskilda resorna med högst ett totalbelopp per månad som är lika med vad det ordinarie månadskortet kostar. På andra håll betalar resenären motsvarande belopp per månad oavsett hur mycket han reser.

Som utskottet ovan framhållit beträffande taxor för social hemhjälp ligger frågan om avgifternas storlek och om taxans utformning inom ramen för den kommunala självstyrelsen. Som en följd härav kommer taxorna att variera med hänsyn till de lokala förhållandena. Kommunförbundet har emellertid tagit upp frågan om vägledning till kommunerna vad gäller färdtjänsttaxorna vilket bör leda till en större enhetlighet. I övrigt kan hänvisas till handikapprådets kartläggning som bör ge en bättre belysning av den enskildes kostnader för färdtjänst.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion 1984/85:1764 (s) såvitt nu är i fråga.

I *motion 1984/85:2451 av Pär Granstedt m. fl. (c)* hemställs om initiativ i syfte att nå fram till en ordning där färdtjänstbiljetter kan utnyttjas också vid resor utanför den egna kommunen eller det egna landstingsområdet. Motionärerna anför bl. a. att grundtanken bakom färdtjänsten är att handikappade skall få i princip samma resmöjligheter som människor har som kan använda kollektiva färdmedel. Det är enligt motionärerna nu nödvändigt att få till stånd enhetliga och enkla regler. Socialtjänstlagen förutsätter att färdtjänsthuvudmännen skall stå för all färdtjänst inom sitt område. Detta innebär att en handikappad som besöker annan ort således skall ansöka om färdtjänst i varje ort han/hon besöker. Enligt motionärerna bör i första hand möjligheterna att nå en frivillig överenskommelse mellan kommunerna prövas ytterligare. I andra hand bör socialtjänstlagen ändras.

Enligt socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Det yttersta ansvaret innebär bl. a. att socialnämnden skall svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Den enskilde som vistas i kommunen har vidare rätt till bistånd för sin försörjning och sin livsföring i övrigt, om hans behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Rätten till bistånd inbegriper även färdtjänst.

Socialtjänstlagen gör inte någon åtskillnad mellan dem som är bosatta inom kommunen och dem som utan att vara bosatta där vistas i kommunen (tillfällig vistelse).

I regeringens proposition 1979/80:1 om socialtjänsten anförs beträffande kommunens ansvar bl. a. att det är vistelsekommunen som skall lämna den enskilde stöd och hjälp och att det således är den kommun där den enskilde befinner sig, när hjälpbehovet inträder, som har ansvaret för att den enskilde får den hjälp som han behöver.

Socialberedningen (S 1980:07) har uppdraget att följa och utvärdera socialtjänstreformen. Enligt vad utskottet inhämtat pågår inom beredningen för närvarande en översyn av det s. k. vistelsebegreppet, som utgör den rättsliga grunden för vistelsekommunens skyldigheter. Resultatet av översynen kommer att redovisas i beredningens slutbetänkande som beräknas avges under år 1985.

Svenska kommunförbundet beslutade den 25 februari 1983 att anta en rekommendation beträffande vistelsekommuns kostnadsansvar för bistånd i form av färdtjänst (s. k. interkommunal färdtjänst). Genom beslutet rekommenderas kommunerna att anta vissa regler om kostnadsfördelning kommuner emellan för färdtjänstresor. Rekommendationen innebär att den färdtjänstberättigades mantalsskrivningskommun svarar för kostnaderna för färdtjänstresa i annan kommun, att mantalsskrivningskommunen bestämmer hur många färdtjänstresor som får företas i annan kommun samt att i övrigt vistelsekommunens regler gäller för färdtjänst, dvs. i fråga om resans längd, egenavgift, typ av resa etc.

Den interkommunala färdtjänsten bedrivs försöksvis. Enligt Svenska kommunförbundets cirkulär (1984:121) om kostnadsansvar för färdtjänstresa i annan kommun har minst 236 kommuner anslutit sig till rekommendationen. Enligt cirkuläret har handikapprörelsens företrädare uttalat att man tycker att den rekommenderade ordningen har fungerat bra. Försöksverksamheten utvärderas för närvarande. Som ett led i utvärderingen har förbundet sänt ut en enkät till kommunerna.

En motsvarande motion avstyrktes av utskottet förra året med hänvisning till socialberedningens arbete och det initiativ som tagits av kommunförbundet (SoU 1983/84:14 s. 29).

Utskottet anser att utvärderingen av kommunförbundets försöksverksamhet med frivillig överenskommelse nu bör avvaktas. Likaså måste resultatet av socialberedningens överväganden rörande bl. a. vistelsekommuns ansvar avvaktas innan några ändringar i socialtjänstlagen kan övervägas. Motion 1984/85:2451 (c) avstyrks därför.

Särskolan

I budgetpropositionen (s. 138) föreslås 488 639 000 kr. under anslaget G 3 *Bidrag till driften av särskolor m. m.* Från anslaget betalas lönekostnader för särskolechefer, rektorer, studierektorer och lärare vid särskolan. Bidraget är 95 % av sådana kostnader. Även till särskoleverksamhet som ordnas av enskilda, föreningar och stiftelser utges statsbidrag om det finns särskilda skäl. Från anslaget betalas även byggnadsbidrag samt statsbidrag till en försöksverksamhet med undervisning för vuxna psykiskt utvecklingsstörda. Socialstyrelsen och skolöverstyrelsen erhåller vidare medel för viss kurs- och konferensverksamhet.

I *motion 1984/85:2448 av Nils Carlshamre m. fl. (m)* hemställs att riksdagen för budgetåret 1985/86 under nämnda anslag anvisar 244 320 000 kr. *(yrkande 2)*. Motionärerna anför bl. a. att kostnaden för särskolan bör bekostas av landstingen själva utan statsbidrag och att det nu är lämpligt att företa en sådan förändring med anledning av rådande ekonomiska situation. Anslaget bör enligt motionärerna nu halveras för att sedan helt upphöra.

I *motion 1984/85:858 av Stina Gustavsson (c)* erinrar motionären om att det sedan den 1 juli 1982 utgår ett särskilt statsbidrag inom det allmänna skolväsendet för fortbildning och lokal skolutveckling. Enligt motionären bör medel för utvecklingsarbete i särskolan ställas till förfogande. I dag saknar ca 30 % av klasslärarna föreskriven behörighet, vilket innebär att tillgängliga medel tas i anspråk för utbildning, framhåller motionären.

I *motion 1984/85:1001 av Ulla Johansson m. fl. (s)* begärs att de medel som i budgeten avsatts för lokalt utvecklingsarbete på lågstadiet även skall komma särskolan till del. Enligt motionärerna är det angeläget att den stimulans för

utveckling som grundskolan fått genom det särskilda anslaget även kommer särskolan till del.

Av budgetpropositionen bil. 7 (s. 137) framgår att skolöverstyrelsen begärt statsbidrag för särskolan avseende lokal skolutveckling och utveckling av lågstadiet. Socialministern hänvisar till att en proposition byggd på omsorgskommitténs betänkande (SOU 1981:26) Omsorger om vissa handikappade skall läggas under år 1985 och att han därför inte är beredd att föreslå någon ändring beträffande statsbidraget till särskolan.

Det är otillfredsställande att många lärare inom särskolan saknar föreskriven behörighet. Frågor om fortbildning och lokal skolutveckling måste därför få ökad uppmärksamhet. Regeringen har emellertid i dagarna lagt fram en proposition (1984/85:176) med förslag till lag om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. De särskilda reglerna om undervisning för psykiskt utvecklingsstörda bör enligt propositionen i fortsättningen regleras tillsammans med grundskolan och gymnasieskolan i en kommande ny skollag. Propositionen skall senare under riksmötet behandlas av riksdagen. Med hänsyn härtill bör motion 1984/85:858 (c) och motion 1984/85:1001 (s) inte föranleda någon riksdagens åtgärd. De avstyrks således.

Utskottet är av samma anledning inte berett att nu överväga ändrat statsbidrag till driften av särskolor m. m. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion 1984/85:2448 (m) såvitt nu är i fråga (yrkande 2).

Texttelefoner m. m.

I budgetpropositionen (s. 142) föreslås 20 180 000 kr. under anslaget G 5 *Ersättning till televerket för texttelefoner.* Från anslaget ersätts televerket dels för tillhandahållande av texttelefoner åt döva, gravt hörselskadade, dövblinda och talskadade, dels för förmedlingstjänst för samtal mellan texttelefoner och vanliga telefoner. Ersättningen betalas budgetårsvis i efterskott och innefattar ränta på nedlagt kapital.

I *motion 1984/85:299 av Elis Andersson m. fl. (c)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag att regler utarbetas så att handikappade som har texttelefon kan använda den på samma villkor som andra använder en vanlig telefon.

I *motion 1984/85:999 av Lennart Bladh m. fl. (s)* framställs önskemål om att även anhöriga till döva och gravt hörselskadade skall bli berättigade till bidrag till texttelefon. Motionärerna vill vidare att televerkets förmedlingscentral för texttelefoner skall ha förlängt öppethållande. De anser också att den extra kvartalsavgiften om 65 kr. som texttelefoninnehavare betalar, skall slopas.

I *motion 1984/85:1769 av Elisabeth Fleetwood (m) och Erik Olsson (m)* framhålls att användandet av texttelefon inte bör betinga högre kostnader än vad som gäller för hörande abonnenter.

I *motion 1984/85:384 av Elis Andersson m. fl. (c)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär att minst en förmedlingscentral för texttelefon måste hållas öppen dygnet runt *(yrkande 1)* samt att televerket övertar finansieringen av texttelefonverksamheten när anslaget via statsbudgeten går ut 1985 *(yrkande 2)*.

Vad gäller frågan om förmedlingscentralernas öppettider konstaterar utskottet med tillfredsställelse att televerket fr. o. m. den 15 mars 1985 har förlängt förmedlingscentralernas öppethållande till hela dygnet. Motion 1984/85:384 (c) yrkande 1 och motion 1984/85:999 (s) är således redan tillgodosedda såvitt nu är i fråga.

Berättigade att kostnadsfritt erhålla texttelefon är personer, vilka på grund av dövhet, grav hörselskada, dövblindhet eller talskada inte kan använda vanlig telefon eller kan göra det endast med stor svårighet. I motion 1984/85:999 (s) framställs önskemål om att även anhöriga till dessa kategorier skulle bli bidragsberättigade.

Vid tillkomsten av systemet med texttelefon förekom ett likalydande motionsyrkande. Socialutskottet avstyrkte motionen och hänvisade i sitt av riksdagen godkända betänkande SoU 1980/81:41 (s. 5) till att samtal kunde utväxlas mellan abonnent med texttelefon och abonnent med vanlig telefon genom förmedlingscentralerna.

Med hänsyn härtill och till att förmedlingscentralerna nu har öppet dygnet runt anser utskottet att det inte är erforderligt med en sådan utbyggnad av stödet som föreslås i motion 1984/85:999 (s). Motionen avstyrks därför i denna del.

I motionerna 1984/85:299 (c), 1984/85:999 (s) (delvis) och 1984/85:1769 (m) föreslås vidare att kostnaderna för samtal med texttelefon skall anpassas till kostnaderna för vanlig telefon. Motionärerna anser bl. a. att den extra kvartalsavgift om 65 kr., som texttelefoninnehavare betalar, skall slopas.

Enligt vad utskottet inhämtat är frågan om extra kvartalsavgift för texttelefon för närvarande föremål för överväganden inom televerket. Texttelefonen utgör alltmer en integrerad del av televerkets totala service till abonnenterna. Televerket överväger därför att låta nya texttelefoner tillhöra abonnenten. Någon extra kvartalsavgift kommer då inte att utgå för dessa telefoner. Enligt televerkets undersökningar tar ett samtal med texttelefon längre tid än samtal med vanlig telefon. För att i viss mån utjämna kostnaderna tillämpar därför televerket även på dagtid den lägre taxenivån för samtal med texttelefon.

Enligt utskottets mening bör abonnentens kostnader för texttelefon inte överstiga kostnaderna för en vanlig telefon. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att televerkets förmedlingstjänst gradvis blir en alltmer integrerad del i televerkets service åt abonnenterna. Frågan om den extra

kvartalsavgiften är föremål för överväganden inom televerket och televerket tillämpar redan en lägre taxa för samtal med texttelefon. Någon riksdagens åtgärd är därför inte påkallad. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion 1984/85:299 (c), 1984/85:999 (s) i motsvarande del samt motion 1984/85:1769 (m).

I motion 1984/85:384 (c) (yrkande 2) begär motionärerna att televerket övertar finansieringen av texttelefonverksamheten när anslaget via statsbudgeten går ut 1985.

I prop. 1980/81:181 om förmedling av samtal med texttelefoner föreslogs att systemet skulle byggas upp successivt och vara fullt utbyggt budgetåret 1984/85. Beträffande finansieringsfrågan sades att verksamheten skulle finansieras genom anslag på statsbudgeten under uppbyggnadsskedet men att finansieringsfrågan därefter kunde komma att tas upp till förnyad prövning.

Socialutskottet hade i betänkande SoU 1980/81:41 (s. 3–4) inget att erinra mot att finansieringen under uppbyggnadsskedet skedde på sätt som föreslogs men ansåg att starka principiella skäl talade för att ett permanent system finansierades genom televerkets normala avgifter.

Ersättningen till televerket för texttelefoner betalas budgetårsvis i efterskott. Det anslag som riksdagen nu har att ta ställning till avser televerkets kostnader för budgetåret 1984/85. Regeringens överväganden rörande den fortsatta finansieringen torde komma att redovisas nästa år. Det kan erinras om att i det år 1982 presenterade Handlingsprogram i handikappfrågor (SOU 1982:46, Skr. 1982/83:131 och SoU 1982/83:27) anförs bl. a. följande beträffande texttelefonverksamheten:

> Sedan uppbyggnadsskedet passerats, kan enligt riksdagens beslut finansieringen av texttelefonverksamheten, som nu sker över statsbudgeten, komma att omprövas. En naturlig lösning för att finansiera nytillkommande installationer och den framtida förmedlingstjänsten synes därvid vara att televerkets kostnader slås ut på kostnaderna för det totala telefonnätet och att innehavare av texttelefon betalar samma installations-, abonnemangs- och samtalsavgifter som övriga abonnenter.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 1984/85:384 (c) i här aktuell del (yrkande 2).

Utskottet har inte något att erinra mot medelsanvisningen såvitt avser anslaget G 5 Ersättning till televerket för texttelefoner.

Vissa åtgärder för allergiker m. fl.

I *motion 1984/85:665 av Elis Andersson (c) och Bengt Kindbom (c)* hemställs att riksdagen uttalar sig för att den kontinuerliga utbyggnaden inom handikappområdet skall fullföljas *(yrkande 1)* och att därvid särskilt beaktas astmatikers/allergikers situation *(yrkande 2)*. Enligt motionärerna är astma/allergisjukdomar ett område där ökade resurser måste sättas in.

Motionärerna pekar bl. a. på förebyggande insatser i förskolan och skolan, forskning och födoämnesallergier bland barn.

I *motion 1984/85:1006 av Gunnar Olsson (s)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nödvändigheten av förslag för att förbättra allergikernas situation i samhället. Enligt motionären behövs bl. a. en kraftigt utbyggd forskning, översyn och regler för utformning av offentliga lokaler och utbildning av och information till personal i barnomsorg och skolor.

I *motion 1984/85:1007 av Margareta Persson m. fl. (s)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjlighet för allergiker som måste sanera sitt hem, att få bosättningslån. Enligt motionärerna kan människor som får svåra allergier tvingas göra sig av med en stor del av sin hemutrustning. För många kan behovet av en helt ny möbel- och textilutrustning bli ekonomiskt omöjligt att klara av. För de allergiker som tvingas totalsanera sitt hem skulle enligt motionärerna möjligheten att få bosättningslån vara av stor betydelse.

Utskottet har tidigare behandlat motioner om åtgärder mot allergisjukdomar och åtgärder för allergiker, senast i sitt av riksdagen godkända betänkande SoU 1983/84:14. Utskottet redogjorde därvid för olika utredningsprojekt inom området samt uttalade bl. a. följande (s. 23–24):

Som utskottet tidigare uttalat är det av största vikt att man gör allt vad som rimligen kan krävas från samhällets sida för att olägenheter för personer med allergiska/astmatiska besvär skall elimineras eller i vart fall så långt möjligt minskas. Hela samhället berörs av detta problem, och det finns i stort sett inte något samhällsområde som är undantaget. Detta leder i sin tur till krav på samverkan mellan flera organ på olika nivåer. På riksnivå berörs bl. a. socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, livsmedelsverket och arbetarskyddsstyrelsen. Som exempel på framgångsrik samverkan på allergiområdet kan nämnas arbetarskyddsstyrelsens och socialstyrelsens allmänna råd om begränsning av tobaksrökning i lokaler av gemensamhetskaraktär (AFS 1983:10). Det är enligt utskottets mening angeläget att fortsatta ansträngningar görs i fråga om att förbättra allergikers/astmatikers situation varvid särskilt bör framhållas behovet av ökad kunskap om allergi/astmasjukdomars uppkomst och mekanismer. Sådan kunskap är en förutsättning för verksamma förebyggande åtgärder och för utveckling av effektivare läkemedel. Utskottet vill i övrigt hänvisa till det ovan redovisade programarbete som pågår på allergivårdens område och som kan väntas inom kort ge bättre underlag för samhällets insatser på såväl central som lokal nivå.

Arbetsgruppen för barnallergifrågor publicerade 1983 betänkandet *De allergiska barnen i samhället (Ds S 1983:3)*. Arbetsgruppen föreslog bl. a. att kommunerna skulle kartlägga och utarbeta handlingsprogram vad gäller arbetet mot allergiframkallande faktorer. Arbetsgruppen föreslog vidare att socialstyrelsen skulle leda arbetet med information och utbildning. I betänkandet togs också upp frågor om forskning, djurhållning, rökning, skolmiljöer m. m.

Utskottet har inhämtat att socialstyrelsen har beslutat att ta upp arbetsgruppens förslag såvitt avser socialstyrelsens ansvarsområde i syfte att förslagen skall förverkligas.

Inom socialstyrelsen pågår vidare arbete med att utarbeta ett vårdprogram beträffande astma hos barn. Arbetet beräknas bli klart i april 1985. En rapport om allergivården i stort beräknas bli klar under sommaren 1985.

Utskottet vill åter framhålla angelägenheten av att man på olika områden gör allt vad som rimligen kan krävas från samhällets sida för att olägenheter för personer med allergiska/astmatiska besvär skall elimineras eller i vart fall så långt möjligt minskas. Utskottet vill särskilt betona behovet av ökad kunskap om dessa sjukdomars uppkomst. Sådan kunskap är en förutsättning för verksamma förebyggande åtgärder och utvecklande av effektivare läkemedel. Utskottet vill i övrigt hänvisa till det arbete som pågår på allergi/astmaområdet.

När det gäller den allmänna utbyggnaden på handikappområdet kan dessutom erinras om regeringens skrivelse 1982/83:131 om handlingsprogram i handikappfrågor, vari redovisades regeringens överväganden med anledning av betänkandet (SOU 1982:46) Handlingsprogram i handikappfrågor. Regeringen anförde bl. a. att satsningarna inom handikappområdet skulle fortsätta och att handikappfrågorna skulle få en hög prioritet även i det rådande läget med en ansträngd samhällsekonomi. Socialutskottet konstaterade i sitt betänkande 1983/84:27 med anledning av skrivelsen att det rådde en bred politisk enighet om handlingsprogrammet.

Med det anförda får motion 1984/85:665 (c) och motion 1984/85:1006 (s) anses besvarade. De avstyrks därför.

Möjligheten att få statligt bosättningslån upphörde den 1 januari 1982. I det av riksdagen godkända betänkandet 1982/83:25 (s. 12) uttalade socialutskottet att statliga bosättningslån hade en klart social funktion och behövdes som ersättning för andra mindre förmånliga krediter. Enligt utskottet borde det ankomma på regeringen att närmare överväga omfattning och villkor för en sådan lånegivning. Med anledning av riksdagens begäran infördes fr. o. m. den 1 januari 1985 bestämmelser som skall underlätta för ungdomar att få lån till bosättning. Till allemanssparandet har sålunda knutits en lånerätt för ungdomar mellan 18 och 28 år. Rätten till lån förutsätter att sparande har skett.

Arbetsgruppen för vissa boendefrågor rörande äldre och handikappade har i betänkandet *Bo på egna villkor* (SOU 1984:78) behandlat frågan om bostadsanpassningsbidrag för allergisanering. Arbetsgruppen konstaterar att bostadsanpassningsbidrag inte lämnas för lösa inventarier. Vad gäller allergisanering lämnas bidrag för att byta ut sådant material som innehåller allergiframkallande ämnen, t. ex. heltäckningsmattor och tapeter, men inte lösa inventarier som t. ex. möbler. Enligt arbetsgruppens bedömning kan behov föreligga även för andra handikappade, t. ex. rörelsehindrade och synskadade, att behöva byta ut möbler och vissa inventarier. De svårigheter

som är förknippade med att kunna bedöma det faktiska behovet i det enskilda fallet talar enligt arbetsgruppens mening för att bidrag liksom hittills inte skall lämnas för utbyte av lösa inventarier. Enligt arbetsgruppen bör socialtjänsten här erbjuda ekonomiskt bistånd i den mån en handikappad person saknar ekonomiska möjligheter att inreda sin bostad på ett tillfredsställande sätt.

Utskottet konstaterar att allergiker som tvingas sanera sitt hem kan få bidrag till utbyte av heltäckningsmattor och tapeter. När det gäller utbyte av lösa inventarier delar utskottet arbetsgruppens bedömning att svårigheterna att i det enskilda fallet avgöra det faktiska behovet talar mot en utvidgning av bidragsrätten. Enligt 6 § socialtjänstlagen har emellertid den enskilde rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och sin livsföring i övrigt, om hans behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Med stöd av socialtjänstlagen kan därför den enskilde få ekonomiskt bistånd att byta lösa inventarier om han inte har ekonomiska möjligheter att själv bekosta det. Utskottet vill dessutom tillägga att många av de personer som här avses är vuxna med fasta inkomster av förvärvsarbete eller pension, vilka ofta bör ha möjlighet att uppta lån i bank på i huvudsak samma villkor som skulle få uppställas vid ett statligt lån. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion 1984/85:1007 (s).

Små handikappgruppers förhållanden

I *motion 1984/85:431 av Inga Lantz m. fl. (vpk)* begärs en utredning av små handikappgruppers förhållanden, varvid berörda handikapporganisationer bör ges möjlighet till deltagande i utredningsarbetet (*yrkande 1*) samt att utredningsarbetet särskilt bör beakta nödvändigheten av att höja kunskapsnivån om de berörda handikappgruppernas förhållanden hos olika myndigheter, att uppnå en likvärdig behandling hos olika myndigheter och olika delar av landet, att studera och föreslå åtgärder med anledning av förekommande diskriminerande och inhumana bestämmelser och praxis, att vid behov utarbeta förslag till allmänna rekommendationer för behandling och rehabilitering, att utarbeta förslag för att förbättra de berörda gruppernas sociala och ekonomiska situation och att utarbeta förslag till ekonomiskt stöd till de små handikapporganisationerna i syfte att trygga deras arbete (*yrkande 2*). De handikappgrupper motionärerna avser är blödarsjuka, ileo-, colo- och urostomiopererade, laryngektomerade, kronisk njursvikt, cystisk fibros, epilepsi och celiaki (glutenintolerans).

I *motion 1984/85:1290 av Bengt Lindqvist (s)* framhålls behovet av ett bättre kunskapsunderlag om situationen för vissa handikappgrupper. Motionären anför att statistiska centralbyrån (SCB) i sin år 1984 avgivna rapport nr 41 om handikappades levnadsförhållanden redovisar situationen för rörelsehindrade, synskadade, hörselskadade och personer med höggradigt nedsatt arbetsförmåga. De små handikappgrupperna omfattas inte av

undersökningen. Eftersom kunskaperna om dessa grupper är bristfälliga vore det enligt motionären naturligt att motsvarande kunskaper, som de SCB-rapporten ger, tas fram också för de små handikappgrupperna.

Utskottet avstyrkte föregående år en motion likalydande med motion 1984/85:431 (vpk). I sitt av riksdagen godkända betänkande SoU 1983/84:14 (s. 20) anförde utskottet bl. a. följande:

Utskottet vill till att börja med framhålla att de grupper som motionärerna nämner och som drabbas av angivna funktionsnedsättningar har samma rättigheter som övriga medborgare att få sina behov av social och medicinsk vård och service tillgodosedda. Erfarenheten att handlägga de speciella medicinska, psykologiska och sociala problem som är förknippade med dessa handikapp är emellertid ofta otillräcklig. De olika grupperna skiljer sig dock i flera avseenden. Sålunda varierar typ av funktionsnedsättning och kunskapen härom. Även behovet av forskning och ytterligare resurser för medicinska och sociala åtgärder varierar. Enligt utskottets mening finns det mot bakgrund härav otvivelaktigt behov av att inventera de olika gruppernas problem och behov så att man får en bättre utgångspunkt för planering av olika insatser. Ett särskilt problem är att de specifika vårdbehov det här är fråga om inte så lätt kan tillgodoses inom t. ex. en alltmer decentraliserad hälso- och sjukvård. Detta aktualiserar bl. a. frågan om en idébank och informationscentral för tillgodoseendet av olika service- och vårdbehov.

Utskottet hänvisade vidare till att det pågick insatser på området och avstyrkte under hänvisning till dessa motionen.

Nordiska nämnden för handikappfrågor sammanställer för närvarande på Nordiska rådets uppdrag en redogörelse för små handikappgrupper i de nordiska länderna. Nämnden framställer en guide som beskriver ett 20-tal små handikappgrupper. Guiden innehåller en medicinsk beskrivning, en redogörelse för nordiska organisationer och en sammanställning av informationsmaterial. Guiden ingår som ett led i nämndens fortsatta arbete på området, vilket inriktas på informationsspridning.

Nio av de små riksförbunden i Sverige har bildat en kanslikartell inom Handikappförbundens centralkommitté (HCK). Genom kanslikartellen har förbundet fått ökade möjligheter att bevaka sina gruppers intressen. Två ombudsmän och en sekreterare är anställda på kartellen. Viktiga målgrupper för kartellens informationsinsatser är handikappråden på läns- och kommunnivå.

Enligt vad utskottet inhämtat ingår i socialstyrelsens verksamhetsplanering ett projekt att kartlägga de mindre handikappgrupperna. En pilotstudie skall genomföras före sommaren 1985. Avsikten är att i samarbete med berörda organisationer utifrån en helhetssyn beskriva små handikappgruppers problem med boende, fritid, arbete m. m. Kartläggningen skall användas dels för att öka socialstyrelsens egen kunskap på området, dels för att kunna sprida information till olika samhällsorgan om de små gruppernas förhållanden.

Statistiska centralbyrån (SCB) har i juni 1984 gett ut en rapport (nr 41) om handikappades levnadsförhållanden. Den handlar om människor som är

rörelsehindrade, har nedsatt syn eller hörsel eller som på grund av något annat handikapp fått sin arbetsförmåga kraftigt nedsatt. Från SCB har utskottet inhämtat att urvalet i grundmaterialet omfattat alltför få personer från de små handikappgrupperna för att man skulle kunna redovisa även dessa. SCB har planerat att 1988–1989 göra en ny s. k. ULF-undersökning, dvs. en sådan undersökning av svenska folkets levnadsförhållanden på vilket bl. a. rapporten om de handikappades levnadsförhållanden bygger.

Utskottet vill starkt framhålla betydelsen av att situationen för de små handikappgrupperna bättre uppmärksammas. En kartläggning av de små handikappgruppernas särskilda problem och behov är angelägen. Utskottet konstaterar därför med tillfredsställelse att socialstyrelsen planerar att genomföra en sådan undersökning. Även insatser på andra håll pågår.

Det kan t. ex. erinras om den kartläggning av det ekonomiska stödet till handikappade som statens handikappråd genomför. Inom ramen för den kan även de små handikappgruppernas svårigheter belysas. Det nordiska arbetet kan också bidra till att rikta uppmärksamheten på de små handikappgruppernas problem. SCB:s rapport om vissa större handikappgruppers levnadsförhållanden ger viktig information. Om SCB i framtida liknande undersökningar finner det möjligt att utvidga urvalet till att omfatta även vissa mindre handikappgrupper kan även detta bidra till att höja kunskapsnivån.

Utskottet är med hänvisning till det anförda inte berett att förorda något initiativ från riksdagens sida. Motion 1984/85:431 (vpk) och motion 1984/85:1290 (s) avstyrks således.

Dövblindas situation

I *motion 1984/85:2462 av Karin Söder (c) och Pär Granstedt (c)* begärs snabba åtgärder för att förbättra de dövblindas situation i fråga om tolkservice, utbildning, sysselsättning och utbildningskonsulenter. Enligt motionärerna föreligger stora brister i arbetet för de dövblinda. De saknar bl. a. erforderlig tolkservice, tillräckligt med tekniska hjälpmedel och utbildningskonsulenter.

Statens handikappråd har år 1984 genomfört en stor undersökning *Dövblinda i Sverige*. Undersökningen har gjorts för att ta reda på hur många människor i landet som är dövblinda och hur deras förhållanden ser ut. Projektet har varit inriktat på att spåra upp samtliga dövblinda och intervjua dem om deras situation. Intervjuerna visar på ett stort otillfredsställt behov av tolkservice, utbildning och sysselsättning. Utskottet har inhämtat att statens handikappråd avser att under hösten 1985 komplettera undersökningen med ett program innehållande förslag till åtgärder. Handikapprådet genomför för närvarande ett projekt angående dövblindas boende.

Dövblinda är en grupp handikappade vilkas förhållanden det är angeläget att särskilt uppmärksamma. Den dövblinde kommer i kontakt med sin omgivning med hjälp av en tolk. Genom tolken får den dövblinde de intryck

som förmedlas till andra genom syn och hörsel. Enligt utskottets mening måste de dövblindas behov av tolkservice tillgodoses så långt det är möjligt. Även andra insatser för de dövblinda behövs, enligt undersökningen från statens handikappråd. Utskottet noterar emellertid att statens handikappråd avser att i det fortsatta arbetet med projektet Dövblinda i Sverige anvisa närmare åtgärder för att förbättra de dövblindas situation. I avvaktan härpå finns inte skäl för någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1984/85:2462 (c).

Kartläggning av funktionshindrade ungdomars och vuxna cp-skadades situation m. m.

I *motion 1984/85:1784 av Börje Nilsson (s) och Ingvar Björk (s)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär en kartläggning av funktionshindrade ungdomars behov av kompletterande samhällsåtgärder. Enligt motionärerna har funktionshindrade ungdomar svårt att leva integrerat i samhället. Det är därför enligt motionärerna angeläget att frågan om hur funktionshindrade ungdomar skall få del av samhällets lokala service kartläggs i ett utvecklingsprojekt. Det bör kunna ske genom kartläggning av ett antal kommuner och utvärdering av problemen, anför motionärerna.

I *motion 1984/85:861 av Margareta Persson m. fl. (s)* begärs en kartläggning av de cp-skadades situation i Sverige (*yrkande 1*) och att riksdagen hos regringen anhåller om riktlinjer för kommunernas uppsökande verksamhet för att cp-skadade skall kunna erbjudas service från socialtjänsten (*yrkande 2*) samt att riksdagen uttalar sig för överläggningar mellan staten, Landstingsförbundet och kommunförbundet med syfte att få till stånd en samordnad habilitering för cp-skadade över 20 år (*yrkande 3*). Motionärerna erinrar om att till följd av bl. a. bättre förlossningsvård föds i dag endast ca 140 barn, som får cp. Upp till 20-årsåldern fungerar habiliteringen bra, men efter denna ålder blir enligt motionärerna så gott som alla cp-skadade utestängda från habiliteringsmöjligheter. Motionärerna vill att man kartlägger de vuxna cp-skadades situation. Kommunerna måste aktiveras så att de bedriver en uppsökande verksamhet för att nå glömda cp-skadade.

Statens handikappråd fungerar när det gäller flerhandikappade som en särskild handikappberedning. Rådet samlar in och sprider information till kommuner och landsting i syfte att initiera insatser för flerhandikappade. Bland rådets pågående projekt ingår den tidigare nämnda kartläggningen av det ekonomiska stödet till handikappade. I uppdraget ingår att utreda olika handikappgruppers och olika åldersgruppers stöd i ekonomiskt hänseende.

Socialstyrelsen har kartlagt kommunernas handikappomsorg. Syftet med kartläggningen var att ge socialstyrelsen en överblick av vad kommunerna gjort och planerar att göra på området. Kartläggningen har redovisats i rapporten *Kommunernas handikappomsorg (PM 47/83)*. Rapporten utgör ett led i utarbetandet av allmänna råd vad gäller handikappomsorgen. De

allmänna råden skall täcka samtliga samhällssektorer, bl. a. utbildning, fritid, arbete och övergången från skola till vuxenliv.

Under årens lopp har på olika håll genomförts undersökningar av flerhandikappades situation. Ett exempel är projektet Flerhandikappade i Norrbotten, som presenteras i rapporten Socialstyrelsen redovisar 1983:9. I rapporten lämnas en redogörelse för hur man gjort en fullständig inventering av flerhandikappade, hur habiliteringsarbetet kan utvecklas och hur samverkan mellan staten, landsting och kommuner byggts upp.

Omsorgskommittén belyste de flerhandikappades situation i betänkandet Vissa frågor rörande flerhandikappade (SOU 1980:16). I betänkandet Omsorger om vissa handikappade (SOU 1981:26) behandlade omsorgskommittén olika samverkansfrågor när det gäller barn, ungdomar och vissa vuxna handikappade. Bl. a. föreslogs en särskild habiliteringsorganisation.

Styrelsen för vårdartjänst har skaffat sig en ansenlig samlad erfarenhet av svårt handikappades dagliga livsföring, studiesituation, problem och behov. Styrelsen har i samråd med handikappforskningen i Göteborg tagit fram redogörelser för unga handikappades skolsituation i samhället och bl. a. kartlagt rörelsehindrade elever i årskurs 9 inför övergången till gymnasium. Handikappforskningen i Göteborg har även publicerat en rapport om situationen för svårt rörelsehindrade med ofullständig skolgång och uppföljningsrapporten Vad finns det för framtid – försöksverksamhet för svårt rörelsehindrade med ofullständig skolgång.

Det år 1982 presenterade *Handlingsprogram i handikappfrågor* (SOU 1982:46) behandlade bl. a. frågor om habilitering. Enligt den beredningsgrupp, som utformade programmet, prioriterades för närvarande de yngre handikappade. Vuxenhabiliteringen borde därför tillföras ökade resurser. Beredningsgruppen framhöll att det vid försäkringskassorna fanns s. k. rehabiliteringsgrupper och att försäkringskassan fanns med i bilden vid nästan all rehabilitering och habilitering.

Riksdagen beslutade under föregående riksmöte om åtgärder för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet (prop. 1983/84:27, UbU 1983/84:8, rskr 1983/84:112). Föredragande statsrådet anförde (prop. s. 13) att de i propositionen föreslagna planeringsberedningarna borde ha möjlighet att vid behov samordna insatser för handikappade elever inom kommunal vuxenutbildning (komvux) och grundutbildning för vuxna (grundvux). För att hålla ihop beredningens arbete borde det enligt föredragandens mening finnas en samordnare inom varje region, som också skulle vara ansvarig för att samarbetet mellan skolan och landstingskommunerna fungerade. Det framhölls (s. 34) beträffande den framtida handikappforskningen bl. a. att barnens övergång från förskola till skola borde bli föremål för ökad forskning samt att forskningen också borde inrikta sig på uppföljningar av hur det går för ungdomar när de efter skolan träder ut på arbetsmarknaden.

Kommunerna har enligt socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att den

som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. När det gäller omsorgen om handikappade människor skall socialnämnden verka för att handikappade får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra. Socialnämnden skall vidare medverka till att handikappade får meningsfull sysselsättning och bostäder anpassade efter deras behov av särskilt stöd.

Enligt vad utskottet inhämtat har många kommuner inventerat problem och behov vad gäller handikappade ungdomar och flerhandikappade. Genom de under föregående år beslutade åtgärderna för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet krävs i större utsträckning att kommunerna bedriver en uppsökande och kartläggande verksamhet på handikappområdet. Utskottet utgår därför från att man inom kommunerna kommer att intensifiera sina ansträngningar härvidlag. Med hänsyn härtill är utskottet f. n. inte berett att tillstyrka förslaget i motion 1984/85:1784 (s) om en särskild kartläggning av funktionshindrade ungdomars behov av kompletterande samhällsåtgärder eller förslaget i motion 1984/85:861 (s) om en kartläggning av de cp-skadades situation (yrkande 1). Dessa avstyrks således. Utskottet vill emellertid framhålla angelägenheten av att situationen för de i motionerna nämnda grupperna uppmärksammas. Detta bör i första hand ske på det lokala planet.

Utskottet har vidare inhämtat att socialstyrelsen avser att under år 1985 utge allmänna råd på handikappomsorgens område, vilka enligt vad utskottet erfarit kommer att behandla bl. a. uppsökande verksamhet, samordnings- och samverkansfrågor.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda även yrkandena 2 och 3 i motion 1984/85:861 (s).

Övriga anslagsfrågor

Utskottet tillstyrker den medelsanvisning som föreslås i budgetpropositionen, såvitt avser övriga under avsnitt G. upptagna anslag (G 4 och G 6–G 10).

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utbildning av hemvårdens personal*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:998 i motsvarande del, motion 1984/85:2794 och motion 1984/85:2815 yrkande 2,
2. beträffande *statsbidrag till ålderdomshem*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:1002, motion 1984/85:2191 yrkande 3 och motion 1984/85:2815 yrkande 3,
3. beträffande *bidrag till social hemhjälp*
   att riksdagen till *Bidrag till social hemhjälp* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 662 000 000 kr.,
4. beträffande *den enskildes ställning inom äldreomsorgen*

att riksdagen avslår motion 1984/85:2815 yrkande 1,

5. beträffande *behovet av god akutsjukvård för äldre*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2815 yrkande 4,
6. beträffande *fristående vårdalternativ*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2454,
7. beträffande *äldre invandrare*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2306 yrkande 3,
8. beträffande *anhörigvård*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1778,
9. beträffande *hemtjänsttaxor*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1764 i motsvarande del,
10. beträffande *bidrag till färdtjänst*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:2448 yrkande 1 till *Bidrag till färdtjänst* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslaganslag av 360 000 000 kr.,
11. beträffande *färdtjänsttaxor*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1764 i motsvarande del,
12. beträffande *interkommunal färdtjänst*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2451,
13. beträffande *lokal skolutveckling*
att riksdagen avslår motion 1984/85:858 och motion 1984/85:1001,
14. beträffande *bidrag till särskolan*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:2448 yrkande 2 till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 488 639 000 kr.,
15. beträffande *förmedlingscentraler för texttelefon*
att riksdagen avslår motion 1984/85:384 yrkande 1 och motion 1984/85:999 i motsvarande del,
16. beträffande *texttelefon till anhöriga*
att riksdagen avslår motion 1984/85:999 i motsvarande del,
17. beträffande *avgifter m. m. för texttelefon*
att riksdagen avslår motion 1984/85:299, motion 1984/85:999 i motsvarande del och motion 1984/85:1769,
18. beträffande *framtida finansiering av texttelefonverksamheten*
att riksdagen avslår motion 1984/85:384 yrkande 2,
19. att riksdagen till *Ersättning till televerket för texttelefoner* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 20 180 000 kr.,
20. beträffande *vissa åtgärder för allergiker m. fl.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:665 och motion 1984/85:1006,
21. beträffande *bosättningslån vid allergisanering*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1007,

22. beträffande *utredning om små handikappgruppers förhållanden*
att riksdagen avslår motion 1984/85:431 och motion 1984/85:1290,
23. beträffande *dövblindas situation*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2462,
24. beträffande *kartläggning av funktionshindrade ungdomars situation*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1784,
25. beträffande *de cp-skadades situation*
att riksdagen avslår motion 1984/85:861,
26. att riksdagen till *Kostnader för viss utbildning av handikappade m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 26 132 000 kr.,
27. att riksdagen till *Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 32 084 000 kr.,
28. att riksdagen till *Kostnader för viss verksamhet för synskadade och döva* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 19 133 000 kr.,
29. att riksdagen till *Statens hundskola* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 200 000 kr.,
30. att riksdagen till *Statens handikappråd* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 923 000 kr.,
31. att riksdagen till *Bidrag till handikapporganisationer* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 43 000 000 kr.

Stockholm den 16 april 1985

På socialutskottets vägnar
INGEMAR ELIASSON

Närvarande: Ingemar Eliasson (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), Blenda Littmarck (m), Stig Alftin (s), Lilly Bergander (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Ulla Tillander (c), Maria Lagergren (s), Anita Persson (s), Ingvar Eriksson (m), Inga Lantz (vpk), Rosa Östh (c), Aina Westin (s) och Yvonne Sandberg-Fries (s).

Reservationer

Utbildning av hemvårdens personal (mom. 1 i hemställan)

1. av Göte Jonsson, Blenda Littmarck, Ann-Cathrine Haglund och Ingvar Eriksson (samtliga m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "och avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det därför nödvändigt med ökad utbildning av hemvårdspersonalen i dessa hänseenden. Regeringen bör företa en översyn av utbildningen av hemvårdspersonal för att bättre anpassa utbildningen till dagens behov och krav. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:998 (m) i här aktuell del och motion 1984/85:2815 (m) yrkande 2 ge regeringen till känna. Härigenom tillgodoses även motion 1984/85:2794 (c).

dels att utskottet under mom. 1 bort hemställa:

1. beträffande *utbildning av hemvårdens personal*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:998 i motsvarande del, motion 1984/85:2794 och motion 1984/85:2815 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Statsbidrag till ålderdomshem (mom. 2 i hemställan)

2. av Ingemar Eliasson (fp), Göte Jonsson (m), Blenda Littmarck (m), Ann-Cathrine Haglund (m), Ulla Tillander (c), Ingvar Eriksson (m) och Rosa Östh (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Vid socialtjänstens" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Det finns en grupp äldre, framför allt i de högsta åldersgrupperna, som är i behov av mera omfattande hjälp och tillsyn. Denna grupp ökar successivt som en följd av befolkningsstrukturen. Enligt utskottets mening kommer man därför också i fortsättningen att behöva servicehus med helinackordering där löpande vård och tillsyn kan ges på samma sätt som på ålderdomshemmen. Det vore olyckligt om denna grupp av äldre i ökad omfattning skulle behöva tas om hand inom sjukvårdens ram som en följd av att det saknas lämpliga vårdalternativ mellan å ena sidan eget boende och å andra sidan långtidssjukvården.

Inom primärkommunerna finns kunskap om de lokala behoven och önskemålen. De statliga bidragen bör därför enligt utskottets mening få en sådan utformning att flexibla lösningar tillåts. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:1002 (c), motion 1984/85:2191 (fp) yrkande 3 och motion 1984/85:2815 (m) yrkande 3 ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 2 bort hemställa:

2. beträffande *statsbidrag till ålderdomshem*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1002, motion 1984/85:2191 yrkande 3 och motion 1984/85:2815 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Den enskildes ställning inom äldreomsorgen (mom. 4 i hemställan)

3. av Göte Jonsson, Blenda Littmarck, Ann-Cathrine Haglund och Ingvar Eriksson (samtliga m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Det bör därför" och slutar med "(yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Det anförda är emellertid inte tillräckligt för att riksdagens intentioner rörande äldreomsorgen skall fullföljas. Utskottet anser därför att regeringen utan dröjsmål bör utarbeta förslag till åtgärder i syfte att stärka den enskildes ställning inom äldreomsorgen. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:2815 (m) yrkande 1 ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 4 bort hemställa:

4. beträffande *den enskildes ställning inom äldreomsorgen*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2815 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Behovet av god akutsjukvård för äldre (mom. 5 i hemställan)

4. av Göte Jonsson, Blenda Littmarck, Ann-Cathrine Haglund och Ingvar Eriksson (samtliga m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet vill även" och slutar med "i motionen (m)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör alla människor oavsett ålder ha tillgång till en god och snabb akutsjukvård. Utskottet anser därför att regeringen måste överväga åtgärder i syfte att nedbringa äldre människors väntetider på akut sjukvård. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:2815 (m) yrkande 4 ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 5 bort hemställa:

5. beträffande *behovet av god akutsjukvård för äldre*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2815 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Fristående vårdalternativ (mom. 6 i hemställan)

5. av Göte Jonsson, Blenda Littmarck, Ann-Cathrine Haglund och Ingvar Eriksson (samtliga m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Ett liknande" och slutar med "motion 1984/85:2454 (m)" bort ha följande lydelse:

På motsvarande sätt som i upphandlingskungörelsen bör kommun (eller landstingskommun) åläggas att alltid pröva om verksamheten kan bedrivas bättre och effektivare i samarbete med eller av annan huvudman. En

kommun bör inte ha rätt att gynna egen verksamhet om det visar sig att annan kan tillhandahålla service eller vård bättre och billigare.

En lagstiftning bör således utarbetas, som ålägger kommunerna att pröva även andra alternativ än med kommunalt huvudmannaskap när det gäller service, vård och olika former av omsorg. Detta bör även gälla landstingskommunerna. Till en början bör detta avse främst utvidgad eller ny verksamhet.

Med ett sådant system skulle smådriftsfördelar bättre kunna tas till vara. En personalintensiv verksamhet som vård och service blir billigare i smådrift, där administration och organisation blir enklare. Samtidigt kan ofta ny teknik införas snabbare, vilket beror på att beslutsprocessen blir enklare i den lilla organisationen.

Vidare skulle pensionärer och handikappade få bättre möjligheter att själva bestämma över sin tillvaro.

Det anförda bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 6 bort hemställa:

6. beträffande *fristående vårdalternativ*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2454 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Äldre invandrare (mom. 7 i hemställan)

6. av Ulla Tillander (c) och Rosa Östh (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Tillgången till" och slutar med "(yrkande 3)." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att särskilda bearbetningar görs av befintlig statistik så att uppgifter om antalet äldre i olika språkgrupper kan erhållas. Utskottet vill också framhålla betydelsen av att det finns tvåspråkig personal inom äldreomsorgen. Det är viktigt att kommunerna uppmärksammas på sitt ansvar att ge ett livsvärdigt omhändertagande av äldre invandrare. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:2306 (c) yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 7 bort hemställa:

7. beträffande *äldre invandrare*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2306 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Anhörigvård (mom. 8 i hemställan)

7. av Ingemar Eliasson (fp), Ulla Tillander (c) och Rosa Östh (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Anhörigvårdskommitténs betänkande" och slutar med "1984/85:1778 (c)"

bort ha följande lydelse:

Anhörigvårdskommittén har som ovan nämnts redovisat konkreta åtgärder för att förbättra situationen för anhörigvårdarna. Enligt utskottets mening bör regeringen snarast lägga fram förslag för riksdagen på grund av betänkandet. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:1778 (c) ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 8 bort hemställa:

8. beträffande *anhörigvård*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1778 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Hemtjänsttaxor (mom. 9 i hemställan)

8. av Inga Lantz (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Frågan om" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Skillnaderna mellan de olika taxorna är oacceptabelt stora. Utskottet anser att åtgärder bör vidtas i syfte att uppnå en hög och jämn servicenivå i hela landet och en taxepolitik som inte hindrar någon att av ekonomiska skäl avstå från service. Regeringen bör enligt utskottets mening överväga åtgärder för att åstadkomma en större enhetlighet mellan de olika kommunernas taxor.

Det anförda bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:1764, såvitt nu är i fråga, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 9 bort hemställa:

9. beträffande *hemtjänsttaxor*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1764 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Bidrag till färdtjänst (mom. 10 i hemställan)

9. av Göte Jonsson, Blenda Littmarck, Ann-Cathrine Haglund och Ingvar Eriksson (samtliga m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 15 med "Vid föregående" och slutar på s. 16 med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening nödvändigt att med hänsyn till det statsfinansiella läget minska statsbidragen till kommunerna. Det ankommer på kommuner och landsting att göra den omfördelning mellan olika verksamhetsområden som blir nödvändig vid nolltillväxt på ett socialt acceptabelt sätt. Eftersom färdtjänsten nu är en etablerad verksamhet bör det stimulansbidrag som utgått kunna slopas. Valet står mellan att göra nedskärningar nu och i ordnade former eller att det sker dramatiskt i ett

statsfinansiellt krisläge. Med hänsyn härtill bör statsbidraget till färdtjänst halveras under budgetåret 1985/86 för att sedan helt upphöra. Utskottet anser således att 180 000 000 kr. bör anvisas under anslaget G 2. Bidrag till färdtjänst.

dels att utskottet under mom. 10 bort hemställa:

10. beträffande *bidrag till färdtjänst*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1984/85:2448 yrkande 1 till *Bidrag till färdtjänst* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 180 000 000 kr.,

Färdtjänsttaxor (mom. 11 i hemställan)

10. av Inga Lantz (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "är i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att åtgärder bör vidtas i syfte att uppnå en hög och jämn servicenivå inom färdtjänsten i hela landet. Största möjliga jämlikhet mellan handikappade och andra bör råda. För att minska skillnaderna i ekonomisk standard kan bl. a. övervägas att låta statsbidraget till färdtjänst förknippas med villkor som förhindrar skillnader i taxesättning mellan olika kommuner. Färdtjänstkostnaderna bör för den enskilde inte överstiga kostnaderna för ett månadskort i kommunerna.

Det anförda bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:1764 (s) såvitt nu är i fråga ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 11 bort hemställa

11. beträffande *färdtjänsttaxor*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1764 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Bidrag till särskolan (mom. 14 i hemställan)

11. av Göte Jonsson, Blenda Littmarck, Ann-Cathrine Haglund och Ingvar Eriksson (samtliga m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att kostnaden för särskolan bör bekostas av landstingen utan statsbidrag. Det är enligt utskottets mening lämpligt att nu företa en sådan förändring med anledning av den rådande statsfinansiella situationen. Särskoleverksamheten, som är en mycket angelägen verksamhet, är nu etablerad i landstingen. Omfattningen och inriktningen av denna verksamhet skall därför inte vara beroende av särskilt specialdestinerat bidrag. Statsbidraget för denna verksamhet bör halveras under budgetåret 1985/86 för att

sedan helt upphöra. Utskottet anser således att 244 320 000 kr. bör anvisas under anslaget G 3. Bidrag till driften av särskolor m. m.

dels att utskottet under mom. 14 bort hemställa:

14. beträffande *bidrag till särskolan*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1984/85:2448 yrkande 2 till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 244 320 000 kr.,

Särskilt yttrande

beträffande *små handikappgruppers förhållanden*

av Inga Lantz (vpk) som anför:

Socialstyrelsen planerar att i en s. k. pilotstudie kartlägga de små handikappgruppernas förhållanden. Det är angeläget att detta arbete kommer i gång och genomförs i samarbete med berörda handikapporganisationer. Det är också viktigt att sedan gå vidare, eftersom kunskapsnivån om de små handikappgrupperna måste höjas. Jag förutsätter att socialstyrelsens pilotstudie kommer att följas upp med ytterligare utredning.

Innehållsförteckning s.

Sammanfattning 1
Propositionen 1
Motioner 2
Utskottet 5
Utbildning av hemvårdens personal 5
Statsbidrag till kommunala ålderdomshem 7
Den enskildes ställning inom äldreomsorgen m. m. 9
Fristående vårdalternativ 11
Omsorgen om äldre invandrare 12
Anhörigvårdarnas situation 13
Hemtjänsttaxor 14
Färdtjänst 15
Särskolan 18
Texttelefoner m. m. 19
Vissa åtgärder för allergiker m. fl. 21
Små handikappgruppers förhållanden 24
Dövblindas situation 26
Kartläggning av funktionshindrade ungdomars och vuxna cp-skadades situation m. m. 27
Övriga anslagsfrågor 29
Utskottets hemställan 29
Reservationer 31
1. Utbildning av hemvårdens personal (mom. 1 i hemställan) av m 31
2. Statsbidrag till ålderdomshem (mom. 2 i hemställan) av fp, m och c 32
3. Den enskildes ställning inom äldreomsorgen (mom. 4 i hemställan) av m 33
4. Behovet av god akutsjukvård (mom. 5 i hemställan) av m 33
5. Fristående vårdalternativ (mom. 6 i hemställan) av m 33
6. Äldre invandrare (mom. 7 i hemställan) av c 34
7. Anhörigvård (mom. 8 i hemställan) av fp och c 34
8. Hemtjänsttaxor (mom. 9 i hemställan) av vpk 35
9. Bidrag till färdtjänst (mom. 10 i hemställan) av m 35
10. Färdtjänsttaxor (mom. 11 i hemställan) av vpk 36
11. Bidrag till särskolan (mom. 14 i hemställan) av m 36
Särskilt yttrande betr. små handikappgruppers förhållanden av vpk .. 37